

Mestna občina **Novo mesto**

Občinska uprava

Urad za prostor
in razvoj

Seldlova cesta 1
8000 Novo mesto
T: 07 39 39 202
F: 07 39 39 208

mestna.obcina@novomesto.si
www.novomesto.si

Številka: 35003-2/2015-33(602)
Datum: 25. 1. 2016

OBČINSKI SVET MESTNE OBČINE NOVO MESTO

**ZADEVA: TRAJNOSTNA URBANA STRATEGIJA NOVO MESTO 2030 – DOPOLNITEV
OBRAZLOŽITVE**

I. UVOD

Župan Mestne občine Novo mesto je v okviru sklica 12. redne seje Občinskega sveta Mestne občine Novo mesto, na dnevni red obravnave predlagal tudi Predlog trajnostne urbane strategije Novo mesto 2030 (v nadaljevanju: TUS NM 2030). K gradivu za obravnavo je bila priložena obrazložitev predloga TUS NM 2030, št. 35003-1/2015-32 z dne 20.1.2015.

V obrazložitvi je podrobneje predstavljeno vključevanje javnosti v pripravo TUS NM 2030. V zaključni fazi je od petka 8.1.2016 do petka 22.1.2016 potekala javna razgrnitev in dne 13.1.2016 tudi javna obravnava predloga strategije. V obrazložitvi predloga je bilo pojasnjeno, da so na javni obravnavi prisotni opozorili predvsem na vidik izvajanja strategije. Projekti, ki bodo predlagani, morajo okrepiti povezovanje v širšem prostoru izven občinskih meja. Projekti naj bi pomembno prispevali tudi k šolanju in razvoju tehničnega kadra, ki ga potrebuje gospodarstvo, poudarjeno pa naj bi bilo področje zelenih površin, tudi mestnih gozdov ter področje peš in kolesarskega prometa. Konkretnih predlogov za dopolnitev same vsebine TUS NM 2030 na javni obravnavi ni bilo.

Zaradi poslovnih rokov je bilo gradivo za obravnavo TUS NM 2030 na Občinskem svetu zaključeno dne 20.1.2015. Po zaključku gradiva je občinska uprava prejela dva pisna predloga in sicer predlog Istrabenz plini d.o.o. dne 20.1.2016 in predlog Društva Novo mesto dne 22.1.2016. Zaradi celovite obravnave predloga TUS NM 2030 s prejetima pisnima predlogoma in načinom njunega upoštevanja dopolnjujemo obrazložitev predloga TUS NM 2030 z dne 20.1.2016.

II. PREDLOG ISTRABENZ PLINI D.O.O. Z DNE 20.1.2016

Gospodarska družba Istrabenz plini d.o.o., kot izvajalka gospodarske javne službe operaterja distribucijskega sistema zemeljskega plina na območju MO Novo mesto meni, da je distribucija zemeljskega plina občinska javna služba in da mestna občina s predlogom TUS NM 2030 ne želi izkoristiti prednosti, ki jih le-ta ponuja. Zato predlaga:

1. da se med izzive na področju izboljšanja stanja okolja, v točki 6.2 predlagane strategije, doda izziv: »Povečanje izkoriščenosti plinovodnega omrežja s spodbujanjem priključevanja objektov z individualnimi kurišči«;
2. da se v ukrepu II.1.2. »Izboljšanje kakovosti zraka (zmanjšanje delcev PM10 in CO2)« dopolni prva alineja: »Zamenjava dotrajanih individualnih kurišč z emisijsko in energetske

učinkovitimi (na območju z izgrajenim plinovodnim omrežjem uporaba kondenzacijskih kotlov)«;

3. da se v ukrepu II.2.2. »Povečanje deleža obnovljivih virov energije«, dopolni druga alineja:«Uporaba obnovljivih virov energije, ki ne povečujejo obremenitve okolja«;
4. da se v ukrepu IV.2.1. »Spodbujanje rabe lokalnega (avtohtonega) lesa«, dopolni četrta alineja:«Podpirati vsestransko uporabo lesa (sekanci, peleti ipd.), na območjih, kjer ni možnosti priključitve na plinovodno omrežje.

Predlog Istrabenz plini d.o.o. je v prilogi 1.

STALIŠČE DO PREDLOGA:

Mestna občina Novo mesto si prizadeva zagotavljati ustrezne pogoje za dostop do raznolikih virov energije, ki jo potrebujejo občani in gospodarstvo. Dostop do raznolikih virov energije je pomemben z vidika doseganja sprejemljivih cen energentov na energetske trgu, stabilne in varne oskrbe ter zmanjševanja pretirane odvisnosti uporabnikov od monopolnih virov energije. Zato na podlagi koncesijske pogodbe razvija distribucijsko omrežje za oskrbo z zemeljskim plinom. Zgrajeno omrežje že zagotavlja možnosti za oskrbo z zemeljskim plinom na večini urbanega območja Novega mesta. To je z vidika varstva zraka posebna priložnost, ki ga je Mestna občina in Vlada RS že prepoznala pri sprejemanju odločitev o ukrepih za varstvo zraka. Predvideni ukrepi še niso izvedeni, smo pa prepričani, da bodo učinkovito prispevali k zmanjšanju onesnaženosti zraka z delci PM10. Ker je Mestna občina Novo mesto posebej zavezana k uresničevanju evropskih ciljev glede rabe obnovljivih virov energije, bo vidik spodbujanja različnih virov energije pretehtan ob novelaciji energetske cilje mesta. Predlog TUS NM 2030 ni energetska strategija mesta, ampak trajnostna urbana strategija, ki mora doseči cilje glede povečanja deleža obnovljivih virov energije. Energetska bilanca mesta je potrebno z vidika ciljev rabe obnovljivih virov energije pomembno izboljšati s spremembami na področju urbanega razvoja. Takšni so tudi cilji predloga TUS NM 2030, zato predlogov Istrabenz plini d.o.o. ni mogoče sprejeti.

III. PREDLOG DRUŠTVA NOVO MESTO Z DNE 22.1.2016

Društvo Novo mesto je v predhodnih fazah priprave TUS NM 2030 podalo številne pripombe in predloge. Zato so jih v okviru javne razgrnitve predloga s pisnim predlogom na kratko povzeli in nekoliko dopolnili. Društvo meni:

1. da bi TUS NM 2030 morala poleg vizije vsebovati tudi določene elemente načrta upravljanja, kar pomeni, da je pri operativnih ciljih potrebno bolj natančno opredeliti prioritete in vsaj okvirno časovnico;
2. da izraz »industrijski turizem« ni ustrezen in naj se nadomesti z boljšim izrazom »kulturni turizem«;
3. da je treba izboljšati vzdevek »Novo mesto – mesto z zgodovino in prihodnostjo«, saj mora vzdevek izkazati »posebnost« oz. »drugačnost« mesta, ne pa graditi na vsebinah, ki so enaka drugim mestom. Predlagajo, da MO Novo mesto razpiše javni natečaj za izbor najboljšega vzdevka.

Društvo Novo mesto je svoj predlog dopolnilo še s prilogo, s katero predlagajo dopolnitev vsebine TUS NM 2030, tako da bi Novo mesto okrepilo vlogo regionalnega centra jugovzhodne Slovenije tudi z vidika varstva okolja pri čemer izpostavljajo vlogo varstva kvalitete površinskih voda.

Predlog Društva Novo mesto s prilogo je v prilogi 2.

STALIŠČE DO PREDLOGA:

(predlog glede elementov načrta upravljanja, prioritet in časovnice)

Pripravljavci predloga TUS NM 2030 so se sami srečali z dilemo ali predlog dopolniti tudi z določenimi elementi načrta upravljanja, kar pomeni da bi bilo pri operativnih ciljih potrebno bolj natančno opredeliti prioritete in vsaj okvirno časovnico. Takšne narave niso samo predlogi podani s

strani Društva Novo mesto, ampak tudi predlogi nekaterih drugih udeležencev v okviru priprave dokumenta. Razumljivo je, da bi strateški dokumenti poleg vizije, ciljev in ukrepov morali določati tudi vidike prioritet operativnih ciljev in tudi upravljanja.

Dilema je bila razrešena po objavi Smernic za pripravo Trajnostnih urbanih strategij, ki jih je ministrstvo pristojno za prostor javno objavilo v juliju 2015. Smernice določajo:

1. *Na podlagi sprejetih Trajnostnih urbanih strategij, ki določajo celostne ukrepe za spopadanje z razvojnimi izzivi urbanega območja, naj mestna občina z namenom izvajanje mehanizma celostnih teritorialnih naložb (CTN), v nadaljevanju pripravi izvedbeni načrt za izvajanje Trajnostne urbane strategije v obdobju 2014 – 2020 vključno z zagotavljanjem različnih virov financiranja.*
2. *Operacije (projekti, aktivnosti...), ki jih na podlagi TUS, za izvajanje preko mehanizma CTN izbere mestna občina, naj bodo celovite, tako da z medsebojnim dopolnjevanjem na povezan način prispevajo k doseganju ciljev zastavljenih v strategiji naj prispevajo k ciljen vsaj dveh prednostnih osi iz Operativnega programa.*

Zahteve smernic je mogoče razumeti v smislu določil 7. člena Uredbe o Evropskem skladu za regionalni razvoj (ESRR), ki določa, da se trajnostni urbani razvoj izbranega urbanega območja lahko financira le na podlagi sprejete celovite strategije trajnostnega urbanega razvoja. Projekti, ki jih za financiranje iz evropskih sredstev *izbere urbano območje* morajo izhajati iz Trajnostne urbane strategije. Izkazovati morajo celovitost, kar pomeni, da morajo v Trajnostni urbani strategiji identificirane probleme obravnavati na povezan način, to je, izvajati morajo cilje najmanj dveh prednostnih osi iz Operativnega programa kohezijske politike. Lahko se nanašajo na del mesta ali na celotno (mestno) urbano območje. Mestna občina je pristojna za pripravo in sprejem Trajnostne urbane strategije *ter izbor projektov (na podlagi Trajnostne urbane strategije)*. *Trajnostno urbano strategijo potrdi ministrstvo pristojno za urbani razvoj (prostor) in organ upravljanja.*

Navedena določila Uredbe o Evropskem skladu za regionalni razvoj (ESRR) pogojujejo, da urbano območje pripravi in sprejme Trajnostno urbano strategijo, ki jo mora potrditi ministrstvo pristojno za urbani razvoj in organ upravljanja. Izbor projektov ne potrjuje ministrstvo pristojno za urbani razvoj (prostor) in organ upravljanja, ampak opravi urbano območje (mestna občina) samo po sprejemu in potrditvi Trajnostne urbane strategije.

Skladno s smernicami za pripravo Trajnostnih urbanih strategij bo Mestna občina Novo mesto po sprejetju TUS NM 2020 morala z namenom izvajanja mehanizma celostnih teritorialnih naložb (CTN), pripraviti še izvedbeni načrt za izvajanje Trajnostne urbane strategije v obdobju 2014 – 2020 vključno z zagotavljanjem različnih virov financiranja. Vsebina izvedbenega načrta bo zagotovo opredelila tudi podane predloge Društva Novo mesto (elementi načrta upravljanja, natančneje opredeljene prioritete in časovnica izvajanja).

(predlog glede pojma »industrijski turizem«)

»industrijski turizem« ni nova veja turizma. Oblike turizma, ki privablja obiskovalce na lokacije, kjer teče proizvodnja dobrin obstajajo že dolgo. V zadnjem času pojem pridobiva na pomenu, saj so turistom zelo zanimivi ogledi historičnih proizvodnih obratov v povezavi z najsodobnejšo proizvodnjo. Zato predlog TUS NM 2030 v Novem mestu prepoznava pomemben potencial, ki se jasno kaže v naraščajočem interesu po spoznavanju sodobnih proizvodnih procesov v novomeških podjetjih in drugje, po drugi strani pa narašča tudi zanimanje po ogledu historični industrijskih zbirk in lokacij. »Industrijski turizem« je ena izmed odlik »kulturnega turizma«, pojma pa medsebojno ni mogoče nadomestiti, brez pomembne škode za cilje, ki jih predlog TUS NM 2030 želi doseči.

(predlog glede izbora vzdevka)

Predlog Društva Novo mesto, da je treba izboljšati vzdevek »Novo mesto – mesto z zgodovino in prihodnostjo«, je utemeljen. Vzdevek oz. vodilni slogan je ključna sestavina uspešnega mestnega marketinga, ki mora odražati identitetne posebnosti mesta. Zato bo do seje občinskega sveta pripravljen amandma, s katerim se iz predloga TUS NM 2030 v poglavju 7.2 umakne slogan »Novo mesto – mesto z zgodovino in prihodnostjo«, zapisne točke od 1. do 5 (mesto zgodovine, mesto razvoja, mesto srčnih in veselih ljudi, mesto narave in mesto ustvarjalnosti) pa ostanejo kot izhodišča za kasnejšo odprto določitev slogana.

(predlog glede vloge varstva kvalitete površinskih voda)

Društvo Novo mesto je v predlogu posebej skrbno utemeljilo vlogo in pomen varstva kvalitete površinskih voda, ki je pomembna sestavina prizadevanj za varstvo okolja. Varstvo voda in še posebej varstvo kvalitete površinskih voda je bilo izpostavljeno v okviru priprave Občinskega programa varstva okolja. Javnost in pripravljavci so področju prisodili najvišjo prioriteto, zato bo tako obravnavano tudi v predlogu Občinskega programa varstva okolja, ki je pred javno razgrnitvijo. Posredovani predlog Društva Novo mesto je v določenih vsebinah precej podrobnejši od že oblikovanih predlogov, zato bo obravnavan v okviru dopolnitve predloga Občinskega programa varstva okolja. Predlagani cilji in ukrepi predloga TUS NM 2030 zagotovo podpirajo zapisana izhodišča glede varstva kvalitete površinskih voda, zato s podrobnejšimi predlogi ni smiselno dopolnjevati urbane strategije.

Pripravil:

Izidor JERALA
podsekretar za prostorsko načrtovanje

dr. Iztok KOVAČIČ,
vodja Urada za prostor in razvoj

Vida ČADONIČ ŠPELIČ

DIREKTORICA OBČINSKE UPRAVE

PRILOGE:

- Priloga 1. Pisne pripombe Istrabenz plini d.o.o. z dne 20.1.2016.
- Priloga 2. Pisne pripombe Društva Novo mesto s prilogo.
- Priloga 3. Smernice za pripravo Trajnostnih urbanih strategij, Ministrstvo za okolje in prostor, julij 2015.

POSLANO:

1. naslovniku,
2. zbirki dok. gradiva.

V00141602

Mestna občina Novo mesto	Sig. zn.: 602
Prejeto: 20.1.2016	Št. prilog:
Št. zad.: 35003-2/2015	
V seznanitev: Koper, 20.1.2016	Prejeto:

ISTRABENZ PLINI d.o.o.
Sermin 8a,

6000 Koper

MESTNA OBČINA NOVO MESTO
Seidlova cesta 1

8000 Novo mesto

Zadeva: Pripombe na predlog Trajnostne urbane strategije Novo mesto 2030

Spoštovani,

v skladu s pozivom na javni razgrnitvi predloga »Trajnostne urbane strategije Novo mesto 2030«, v nadaljevanju podajamo svoje pripombe in predloge.

Kot izvajalec gospodarske javne službe operaterja distribucijskega sistema zemeljskega plina na območju MO Novo mesto imamo splošno pripombo, da MO Novo mesto pri pripravi te strategije ne upošteva dejstva, da je distribucija zemeljskega plina občinska javna služba in ne želi izkoristiti prednosti, ki jih le-ta ponuja. Sicer je v SWOT analizi iz predlagane strategije uporaba zemeljskega plina omenjena kot prednost in priložnost, nikjer pa se zemeljski plin ne navaja med ukrepi za doseganje ciljev, kar seveda ni smiselno. Predvsem bi se morala MO Novo mesto zavedati, da ima Novo mesto problem z onesnaženjem zraka s prašnimi delci PM₁₀ in PM_{2,5}, ki zelo škodljivo vplivajo na zdravje ljudi in h kateremu precej prispeva uporaba biomase za ogrevanje. Ker v tem pogledu spada med najbolj onesnažena mesta v Republiki Sloveniji, je Vlada Republike Slovenije, na podlagi tožbe Evropske komisije proti Republiki Sloveniji zaradi prekomernega onesnaženja s prašnimi delci, sprejela Odlok o načrtu za kakovost zraka na območju MO Novo mesto (Uradni list RS, št. 108/2013). Sprejet je bil tudi Podrobnejši program ukrepov, h kateremu je dal soglasje Občinski svet MO Novo mesto, na svoji 3. redni seji dne 18. 12. 2014. V Odloku in programu je kot korektivni ukrep predvidena tudi večja uporaba zemeljskega plina, oziroma prepoved subvencij za vgradnjo ogrevalnih sistemov na biomaso na območjih, kjer je z občinskimi akti ali lokalnim energetskega konceptom kot prednostni način ogrevanja določena uporaba zemeljskega plina. Vgradnja kotlov na zemeljski plin na takem območju pa se lahko spodbuja tudi s subvencijami države in občine.

ISTRABENZ PLINI

plin in plinske tehnologije, d. o. o.
Sermin 8/a, 6000 Koper - Slovenija
T: 05 663 46 00
F: 05 663 46 99
E: info@istrabenzplini.si
I: www.istrabenzplini.si

Poslovne enote:

ZAHODNA SLOVENIJA Koper, Sermin 8/a, T: 05 663 46 23, F: 05 663 46 97
Ljubljana, Mladinska ulica 89, T: 01 231 81 00, F: 01 231 81 99
Novo mesto, Podbevškova 10, T: 07 393 40 00, F: 07 393 40 99
VZHODNA SLOVENIJA Celje, Plinarniška 1, T: 03 426 47 00, F: 03 426 47 99
Maribor, Plinarniška ulica 9, T: 02 330 45 00, F: 02 330 45 99

št. reg.: Okr. sodišče Koper 10153000, osnovni kapital: 3.286.032,00 EUR, ID za DDV: SI89356179, matična št.: 5419263,
TRR pri Novi ljubljanski banki d. d.: SI56 0294 5025 8284 357, BIC/SWIFT: LJBSAS1X

Zato predlagamo:

1. Da se med izzive na področju izboljšanja stanja okolja, v točki 6.2 predlagane strategije, doda izziv:
»Povečanje izkoriščenosti plinovodnega omrežja s spodbujanjem priključevanja objektov z individualnimi kurišči«;
2. Da se v ukrepu II.1.2. »Izboljšanje kakovosti zraka (zmanjšanje delcev PM₁₀ in CO₂)«, dopolni prva alineja:
Zamenjava dotrajanih individualnih kurišč z emisijsko in energetsko učinkovitimi (na območju z izgrajenim plinovodnim omrežjem uporaba kondenzacijskih plinskih kotlov);
3. Da se v ukrepu II.2.1. »Povečanje deleža obnovljivih virov energije«, dopolni druga alineja:
- Uporaba obnovljivih virov energije, **ki ne povečujejo obremenitve okolja;**
4. Da se v ukrepu IV.2.1. »Spodbujanje rabe lokalnega (avtohtonega) lesa«, dopolni četrta alineja:
- Podpirati vsestransko uporabo lesa (sekanci, peleti ipd.), **na območjih, kjer ni možnosti priključitve na plinovodno omrežje.**

Obrazložitev:

Z vgradnjo plinskih naprav se bistveno zmanjšata raba energije in onesnaženost zraka, ki sta med cilji predlagane »Trajnostne urbane strategije Novo mesto 2030«. Z enostavnim in cenovno ugodnim ukrepom, kot je zamenjava starejšega kotla na kurilno olje s kondenzacijskim kotlom na zemeljski plin se znižajo prašni delci za 100 %, končna raba energije za 32 %, CO₂ emisije pa za 50 %, kar je povsem primerljivo s toplotno črpalko zrak/voda, kjer se zniža raba energije za 30 %, emisije pa za 54 %, (Izračun izdelan na podlagi Pravilnika o metodah za določanje prihrankov energije - Uradni list RS, št. 67/15). Ta ukrep je zato eden izmed najbolj racionalnih ukrepov za znižanje CO₂ emisij. Poleg tega se s tem ukrepom občutno znižajo stroški ogrevanja in posledično se znižuje tudi »energetska revščina«. S kombiniranjem tega ukrepa z ukrepoma vgradnje sprejemnikov sončne energije ter celovite obnove stavbe pa se CO₂ emisije znižajo do 85 %. Ob tem naj navedemo, da se uveljavljajo tudi nove tehnologije na področju zemeljskega plina, kot npr. plinska toplotna črpalka, ki v primeru menjave starejšega kotla na kurilno olje, CO₂ emisije znižajo kar za 65 %.

Začetna investicija v ogrevalni sistem na zemeljski plin je bistveno nižja od drugih sodobnih ogrevalnih sistemov, z njo si je mogoče najhitreje povrniti stroške investicije in prihraniti.

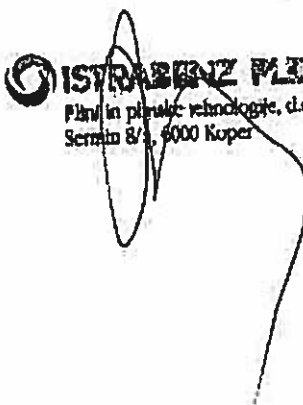
Istrabenz plini ponujamo odjemalcem celovito rešitev za enostaven prehod na plinski ogrevalni sistem z akcijskimi cenami opreme in ugodnim financiranjem celotne energetske rešitve, od priključitve na omrežje, izvedbe hišnega priključka in zunanje plinske instalacije, izvedbe notranje plinske instalacije in montaže opreme do uporabe zemeljskega plina za ogrevanje in pripravo tople sanitarne vode.

V nekaterih naprednih državah Evropske unije (Švedska, Nemčija,...) se v plinovodna omrežja že dodaja plin iz obnovljivih virov. Pri uporabnikih zemeljskega plina v tem primeru ni potrebno narediti nikakršnih sprememb. Zaradi tega je to eden izmed najlažjih načinov za povečanje uporabe obnovljivih virov energije in hkrati eden izmed ukrepov, navedenih v predlagani strategiji. Tudi Novo mesto ima namreč kar nekaj možnih virov za proizvodnjo bioplina (npr. Kmetijska šola). Prav zaradi tega zahteve je na območjih z izgrajenim plinovodnim omrežjem neumestno spodbujati biomaso, ki je z vidika onesnaževanja okolja, še posebej pa prašnih delcev, lahko najbolj problematična. Nenazadnje to ni v skladu s sprejetim Odlokom o načrtu za kakovost zraka na območju MO Novo mesto (Uradni list RS, št. 108/2013).

Ker se je MO Novo mesto s koncesijsko pogodbo obvezala, da bo sprejemala ustrezne ukrepe iz svoje pristojnosti za čim hitrejšo priključitev odjemalcev na plinovodno omrežje, predlagamo, da se predlagane dopolnitve »Trajnostne urbane strategije Novo mesto 2030« upoštevajo ter tudi izvajajo. Kajti s strategijo »favoriziranja« drugih energentov na območjih z izgrajenim plinovodnim omrežjem, si bo MO Novo mesto ustvarila tudi problem vzdrževanja tega omrežja, ki bo po izteku koncesijske dobe prešlo v njeno last in ne bo več sposobno pokrivati svojih stroškov.

S spoštovanjem,

mag. Dario Šik
predsednik uprave

ISTRABENZ PLINI
Plin in plinovodne tehnologije, d.o.o. Koper
Sermiz 8/1, 6000 Koper

Priporočeno s povratnico!

Društvo
Novo mesto

Številka: 5-2016-DNM
Datum: 22. 1. 2016

MESTNA OBČINA NOVO MESTO
Seidlova cesta 1
8000 NOVO MESTO
mestna.obcina@novomesto.si

**ZADEVA: Javna razgrnitev Trajnostne urbane strategije Novo mesto 2030 –
pripombe in predlogi Društva Novo mesto**

Društvo Novo mesto je že v dopisu št. 17-2015-TG z dne 31. 8. 2015 podalo številne pripombe in predloge na delovni osnutek Trajnostne urbane strategije Novo mesto iz junija 2015, ki jih v tokratnem dopisu zaradi njihove relevantnosti na kratko povzemamo in nekoliko tudi dopolnimo:

1) Novi osnutek Zakona o urejanju prostora, ki je trenutno v javni obravnavi, v 34. členu predvideva izdelavo trajnostnih urbanih strategij za mesta in naselja mestnega značaja kot generatorjev prostorskega in občega družbenega razvoja. Kot novost in dodana vrednost omenjenega člena je narava in poslanstvo trajnostne urbane strategije, ki ni zgolj strateški dokument mesta, ko lahko po predlogu zakona vsebuje tudi vsebino strateškega dela občinskega prostorskega načrta, temveč je predvsem podlaga za pripravo občinskih prostorskih aktov in uporabo mehanizmov zemljiške politike ter instrumentov in mehanizmov drugih področij za celostno upravljanje mest in prenavo posameznih degradiranih mestnih območij.

2) Trajnostna urbana strategija Novo mesto 20130 bi morala zato po našem mnenju vsebovati poleg vizije, ki je v omenjenem dokumentu kakovostno definirana in jo pozdravljamo, tudi določene elemente načrta upravljanja, kar pomeni sledeče:

a) pri operativnih ciljih je potrebno bolj natančno opredeliti prioritete in vsaj okvirno časovnico. Operativni cilji s predlaganimi ukrepi na štirih področjih (Novo zeleno mesto, Novo modro mesto, Novo vključujoče mesto in Novo povezujoče mesto) so navedeni kot med seboj enakovredni (horizontalni pristop) brez jasno izpostavljenih sinergijskih učinkov med njimi (hierarhični, piramidalni pristop). V društvu Novo mesto ocenjujemo, da je potrebno jasno opredeliti razmerja med posameznimi predlaganimi operativnimi cilji, kako se medsebojno dopolnjujejo, nadgrajujejo in podpirajo z jasno izraženimi prioritetami (sistem podiranja domin), kar je pomembno tudi zaradi načrtovanja in izvajanja potrebnih politik in investicij (vplivi na občinski proračun, pridobivanje EU sredstev, spodbujanje lokalnega podjetništva, visokega šolstva, kulturnih industrij, itd.). V tem pogledu je dokument po mnenju društva - ne glede na njegovo strateško naravo - naravnian premalo akcijsko in upravljavsko. TUS v tej obliki se bere bolj kot »skupek želja« oziroma je neobvladljivo vseobsegajoč brez jasno izraženih prioritet.

Obrazložitev: Novo mesto je kljub svoji majhnosti podvrženo globalnim procesom, ki se kažejo tudi (žal) v neoliberalnih regulacijskih mehanizmih. Kot lahko opazimo, so mesta vse manj odvisna od države in državnega financiranja (težave okoli višine »glavarine«, ipd.) in vse bolj se morajo zanesti na svoje vire in finančne trge. Žal je danes potrebno mesto voditi kot podjetje, da je lahko konkurenčno do drugih mest. Konkurenčno pa je lahko, če je edinstveno, drugačno od drugih mest, ob tem pa mora ves čas loviti ravnotežje med družbenim in ekonomskim razvojem, ki imata značaj povratne znamke. Npr., če v mesto privabimo vlagatelje, morajo ti imeti na voljo delovno silo in ustrezno infrastrukturo. Delovno silo pa privabimo predvsem s koncentracijo delovnih mest in kakovostnim bivanjem. Če želimo obdržati (ali celo privabiti) vlagatelje, moramo privabiti tudi delovno silo in obratno. To ravnotežje lahko ohranimo (ali vzpostavimo) s pomočjo sledečih mehanizmov: z decentralizacijo mesta (v TUS-u to ni jasno razvidno), s participacijo (prvi pozitivni koraki so narejeni), z vlogo mestnega menedžerja (?), s konkurenčnostjo mesta (še na nivoju vizije) in trajnostnim razvojem,

Primer: V Društvu Novo mesto ocenjujemo, da so za večjo prepoznavnost in konkurenčnost mesta ključni sledeči projekti, ki bodo generirali tudi ostale predvidene projekte in ukrepe:

- prenovljeno mestno jedro;
- Arheološki park na Marofu;
- Tehnološki park na Grmu;
- blagovna znamka mesta (logotip, vzdevek, barvna paleta) – trženje mestne podobe kot blaga;
- postopna prenova mestnih sosesk po metodi prenove mestnega jedra, z njihovim osrediščenjem in izgradnjo skupnostnih centrov;
- politike in ukrepi na področju prometa;
- ustanovitev univerze v Novem mestu v povezavi s tehnološkim parkom in tukajšnjimi podjetji (t.i. Industrijski grozd)
- zemljiška in davčna politika v pristojnosti občine.

b) Pojemovni aparat je od zadnjih naših pripomb izboljššan, vsekakor pa se ne moremo strinjati z izrazom »industrijski turizem«, saj se bomo z njim osmešili. Pravi izraz je kulturni turizem, ki je tudi osnova za t.i. kulturne industrije.

c) Slogan in logotip: pozdravljamo namero, da logotip, ki smo ga uporabljali ob 650. letnici Novega mesta, postane osrednji logotip mestne blagovne znamke. Strinjamo se tudi s spremembo vzdevka, saj je vzdevek »Novo mesto – mesto situl« premalo pripoveden in preveč »pasiven«. Predlagani vzdevek »Novo mesto, mesto z zgodovino in prihodnostjo« je slab iz preprostega razloga, ker imajo vsa mesta, ne zgolj Novo mesto, svojo zgodovino in tudi prihodnost. Pri oblikovanju vzdevka se moramo vprašati, v čem je naše mesto tako posebno, tako drugačno od drugih mest. Tudi ni nujno, da se »Novo mesto« ponovi v vzdevku saj je v tem pogledu že logotip dovolj jasen. Logotip in vzdevek se morata vedno pojavljati kot celota. Morda bi bil boljši vzdevek: »Zeleno mesto« (mesto z najdaljšim naravnim mestnim obrežjem, mestno jedro ima polno zelenja, najbližjo okolico mesta sooblikujejo mestni gozdovi, zelena barva je zaščitna barva novomeških športnih klubov, ipd.) ali »Mesto mladih« (z eno najmlajših populacij med slovenskimi mesti), ipd. Predlagamo, da vzdevek oblikujemo skupaj, torej, da Mestna občina Novo mesto razpiše javni natečaj s simboličnimi nagradami.

Lep pozdrav,

 Društvo
Novo mesto

Tomaž Golob,
predsednik

 Društvo
Novo mesto

Trajnostna urbana strategija – Novo mesto 2030

V pripravi obrazložitve TUS NM 2030 je zapisano, da je pri pripravi osnutka opravljena tudi harmonizacija z drugimi strateškimi in programskimi dokumenti. Sklicuje se na sprejeto strategijo prostorskega razvoja. Med pomembnejšimi pa še omenja odlok o načrtu za kakovost zraka na območju Mestne občine Novo mesto. Vprašanje je, kako so upoštevane vsebine drugih strateških dokumentov, ki so v pripravi in ki še niso dobili strokovno in družbeno verifikacijo. Kot primer navajamo vsebine, ki so k crucialne za temeljno strategijo nekega urbanega prostora: občinski program varstva okolja Mestne občine Novo mesto (v fazi priprave), posebno iz razloga, ker je poročilo o stanju okolja v Mestni občini Novo mesto izdelano davnega leta 2012 (in za gotovo na zastarelih podatkih pred letom 2010), strategija razvoja turizma v Mestni občini Novo mesto (v fazi sprejemanja) in ne na koncu celostna prometna strategija občine. Zgornje ugotovitve niso namenjene kritičnemu odnosu do dokumenta, so pa naravnane k razmišljanju, ali so zapisane (in sprejete) usmeritve v celotni hierarhiji dokumentov vizije, ki se v dokumentu omenjajo posamezne strategije, smernice in ne nazadnje dokumenti, ki omogočajo pripravo operativnega programa za črpanje kohezijskih sredstev za obdobje finančne perspektive 2014-2020, ali dejanska srednjeročna in dolgoročna strategija do leta 2030. Pripombe podane od posameznih društev in določenih »poglobljenih« posameznikov nakažejo potrebo po taki trajnostni strategiji, kar pa ne bi mogli reči za pripombe krajevnih skupnosti. V njih je prisotno je le poznavanje in evidentiranje lokalne »dnevne« problematike.

Glede vsebine pa bi radi dopolnili posamezne vsebine, ki so bile zapisane v obrazložitvi predloga ali v samem predlogu TUS Novo mesto. Značaj in pomen Novega mesta v vlogi regionalnega centra jugovzhodne Slovenije vidimo tudi v pomembnosti varstva okolja. Izpostavljamo značaj varstva kvalitete površinskih voda. Ugotovitev, da reka Krka na poteku skozi Novo mesto spet izpolnjuje kakovostne zahteve kopalnih voda, kar je v manjši ali večji meri posledica izgradnje čistilnih naprav, ni zadosten pogoj za nadaljnje izboljšanje kvalitete z ozirom na značaj in specifično občutljivost kraških voda, kar Krka je. Pojem regionalni pomen je zapopaden v poznavanju subjektov, ki vplivajo na kakovost voda Krke. Samo za ilustracijo, ki bo vsebinsko morala biti natančno valorizirana v pripravi občinskega programa varstva okolja, navajamo, da orografsko območje povodja reke Krke sega na njenem robnem področju do občin Grosuplje, Litija, Trebnje, Dobropolje, Ribnica, Kočevje, Semič, in

zajema vse občine, ki so bile v sestavi občine Novo mesto. Vlogo regionalnega nosilca varstva voda bo moralo Novo mesto prevzeti zato, ker je največja urbana aglomeracija na Krki, katere kvaliteta vode življenjsko vpliva na bivalne in turistične vsebine. Specifika rečnega toka skozi Novo mesto je izražena s tremi jezovi, ki ustvarjajo ojezeritve. Upočasneni tok pogojuje usedanju materiala, ki ga prinašajo meteorne vode iz mestnega kanalizacijskega sistema in drugih škodljivih snovi s površja, ki vplivajo na kvaliteto voda.

Lahko zaključimo z ugotovitvijo, da v območju od Srebrnič pa dolvodno do jezua Mačkovec uvrščamo reko Krko v potencialne evtrofične vode, tako kot to uvrščamo vodo Blejskega jezera. V izogib temu stanju ni zadostna konstatacija, da vode reka Krke odговarjajo kvalitetnemu razredu kopalnih voda.

Ker s TUS-om izražamo željo in načrtujemo kvalitetne programe je nujno, da dosežemo konsenz vseh občin znotraj omenjenega orografskega območja. Zastonj so pričakovanja, da bo država, kot to določa Zakon o vodah, prevzela vlogo skrbnega gospodarja kot to želimo mi s pričujočo TUS Novega mesta. To izkušnjo imamo iz leta 2000, ko je občina Novo mesto inicirala pobudo v pismu o nameri s podporo 16 županov za izdelavo načrta upravljanja z vodami na porečju Krke. Prav ta pobuda in spoznanje, da gre za občutljivo kraško povodje je botrovalo izdelavi pilotnega projekta odvajanja in čiščenja odpadnih voda iz katerega programa je realizirana izgradnja ČN Novo mesto in pripravljen projekt hidravlične izboljšave vodovodnega sistema.

Ukrepi, ki naj bi se uveljavili na regionalnem nivoju bi morali slediti naslednjim ciljem:

- Zagotoviti optimizacijo delovanja že zgrajenih čistilnih in komunalnih naprav;
- postopno uvajanje višje stopnje čiščenja na manjših ČN;
- identificirati in izdelati sanacijske programe črnih odlagališč;
- določiti z ozirom na stopnjo nevarnosti, deponije odpadnega gradbenega materiala in zemeljskih izkopov;
- občutljivejše ravnanje in gospodarjenje s kmetijskim zemljišči in z uporabo gnojil in fitofarmaceutskih sredstev,
- sprejetje sanacijskih programov v zvezi z odloki o varstvenih pasovih vodnih virov;
- pri gospodarjenju z gozdovi je potrebno gozdnogospodarstvene ukrepe načrtovati z interesi varovanja podtalnice;

- omejevati je treba nekontrolirano sečnjo gozdnega drevja, optimalno vzdrževati gozdne ceste ter sanirati poškodbe, ki jih povzročajo gozdne vleke, kar pozitivno vpliva na zmanjšanje površinskega odtoka in s tem zmanjšanje možnosti onesnaženja;
- uveljaviti načelo splošne higijenizacije ruralnega prostora (izgradnja urejenih gnojišč ...)

Znotraj meje, ki ga obsega TUS 2030 pa je potrebno:

- uveljaviti načelo ničelnega onesnaženja Krke z načrtovanjem čiščenja padavinskih (meteornih) voda;
- intenzivirati inšpekcijske nadzore nad delovanjem lovilcev olj na velikih parkirnih površinah, tako na javnih površinah, kot tudi znotraj industrijskih kompleksov;
- zgraditi na lokaciji desnega brega Krke ob Ločenskem mostu (ta pobuda je bila dana ob sprejemanju OPN pa ni upoštevana) deponijo z lovilcem olj za deponiranje snega pri čiščenju ulic in trgov.

Kvaliteto obvodnega prostora bi Krke bi lahko popestrili z revitalizacijo obstoječih objektov: Seidlovega mlina in žage, ter male hidroelektrarne v Mačkovcu. Z vlaganjem javno-zasebnega kapitala bi zagotovo lahko objekte namenili turistični ponudbi ali pa jih namenili energetske rabi. Zagotovo pa bi z majhnim vložkom lahko rekonstruirali rake kot element kulturne dediščine.

Kulturna dediščina, bivalni objekt baletnih umetnikov Pie in Pina Mlakarja je prav tako vredna drugačnega odnosa, kot ga imamo danes. Nezaslišano je, da do danes v nobenem dokumentu ni valorizirana njena vrednost. Čas je, da se dokončno opredelimo do nje in da jo v najslabšem izbrišemo iz našega spomina.

Kvalitetno rabo obvodnega prostora levega in desnega brega Krke, ter njeno navezavo na zaledni prostor lahko dosežemo z gostejšo medsebojno povezavo. Novo mesto, mesto na reki, potrebuje več premostitev, zato bi poleg predvidene povezave Bršljina in Cegelnice (Portovala) bilo smiselno območje blokovskega naselja ob Seidlovi cesti (Plava laguna) povezati z gozdnim zaledjem Ragovega. S to ponudbo bi zagotovo izboljšali bivalni in socialni standard prebivalcev.

O problematiki kvalitetne vodooskrbe mesta je v analizi, kot v predlogu zapisano, da bo rešena z realizacijo projekta hidravlične izboljšave in

izgradnjo objekta vodarne za prečiščenje. Ta ukrep bo zagotovo zadovoljil potrebam oskrbe s kvalitetno pitno vodo. Pogrešamo pa oceno stanja izdatnosti in zmogljivosti vodonosnika Jezero. Nedopustno je, da strategija ne nakazuje potrebe po izdelavi elaborata hidrogeoloških raziskav stanja vodonosnika. Upravičen je sum, da se je intaktnost geološke strukture spremenila (v najslabšem pa porušila) zaradi prekomernega izčrpavanja vodonosnika, zaradi česar se je zadnje desetletje voda pogosteje kalila in je bila njena uporaba vprašljiva (omejena). Ker gre za strateški dokument relativno kratkega časovnega obdobja (še komaj 14 let) se je nujno izogniti napaki, ki s(m)o jo storili načrtovalci odvajanja in čiščenja odpadnih voda (zaradi časovne stiske) ter zgradili (sicer tehnološko sodobno) ČN na lokaciji, ki je bila načrtovana pred 50. leti. Ta objekt, ki je bil takrat na oddaljenem robu Novega mesta, danes degradira kvalitete urbanega prostora. Poleg tega ČN zaradi svoje sodobne tehnologije danes služi ne samo potrebam (načrtovanim) Novega mesta, ampak obdeluje odpadne snovi iz regije in še širše. Nujno je z dokumentom določiti vlogo tega objekta v regionalnem pomenu, če je, in pod kakšnimi pogoji, to dovoljeno.

V vsebini okoljske problematike se je treba nedvoumno opredeliti do degradiranih območij, ki so po sprejetih prostorskih dokumentih za znanega investitorja in na katerih so opravljene prostorske spremembe (arheološke raziskave) nadaljnje investicijske aktivnosti pa so zadnje čase zamrle (OLN Mačkovec in podobni primeri).

Do vsebine prometne strategije se je težko opredeljevati neprizadeto zato, ker je premalo razvojno naravnana. Zapisani ukrepi preveč potencirajo pojem mobilnosti in slepo sledijo državni strategiji brez konkretnih odgovorov na sedanje stanje, ki je blago rečeno (če gledamo dolgoročno) v kolapsu. Zato nestrpno pričakujemo izdelavo celostne prometne strategije, ki bo morala biti produkt najširše strokovne in laične javnosti. Ta bo morala vsebovati analizo in usmeritve reševanja prometnih zagat (ne samo s prometnimi študijami, ki smo jih v zadnjih 15 let imeli že pet) v korelaciji s kratkoročnimi državnimi ukrepi na državnih cestah, ki hrbtenično potekajo skozi mestni urbani prostor. Strategija ne sme le slepo slediti državni brez kvalitetne ocene njenih implikacij na strateški (in kratkoročni) razvoj mesta.

Slobodan Novaković
Društvo Novo mesto

SMERNICE ZA PRIPRAVO TRAJNOSTNIH URBANIH STRATEGIJ - TUS

1. ZAKONSKA PODLAGA

Eden izmed pogojev za črpanje sredstev iz naslova trajnostnega urbanega razvoja v okviru člena 7. Uredbe o Evropskem skladu za regionalni razvoj je, da ima izbrano urbano območje sprejeto celovito strategijo trajnostnega urbanega razvoja (v nadaljevanju TUS), iz katere izhajajo celostni ukrepi za spopadanje z razvojnimi izzivi urbanega območja.

Priprava TUS je po 7. členu Uredbe EU št. 1301/2013 obvezen predpogoj za upravičenost do sredstev za tista urbana območja, katera so v skladu s kriteriji v Partnerskem sporazumu upravičena za izvajanje celostnih teritorialnih naložb za spodbujanje trajnostnega urbanega razvoja – to so mestna naselja in naselja mestnih območij v mestnih občinah (SURS, 2013)¹.

Partnerski sporazum med Slovenijo in Evropsko komisijo za obdobje 2014-2020 (CCI 2014SI16M8PA001-1.3) Sprejet na 68. redni seji Vlade RS 28.07.2014.

Operativni program za izvajanje Evropske kohezijske politike v obdobju 2014-2020 (2014SI16MAOP001) sprejem 15.12.2014

Merila za izbor operacij v okviru Operativnega programa za izvajanje evropske kohezijske politike za obdobje 2014-2020 sprejeta 17.04.2015.

Uredba o porabi sredstev evropske kohezijske politike v Republiki Sloveniji v programskem obdobju 2014–2020 za cilj naložbe za rast in delovna mesta sprejeta 17.05.2015

2. NAMEN PRIPRAVE TRAJNOSTNE URBANE STRATEGIJE TUS

Namen priprave TUS je, da se podpira trajnostni urbani razvoj, ki določajo celostne ukrepe za spopadanje s **gospodarskimi, okoljskimi, podnebnimi, demografskimi in socialnimi izzivi**, s katerimi se srečujejo urbana območja in njihova povezanost s podeželskimi območji. TUS predstavljajo podlago za celovit pristop k načrtovanju in izvajanju naložb in naj se pripravljajo na podlagi obstoječih in novih razvojnih strategij, ukrepov in programov občine.

Na podlagi sprejetih TUS, ki določajo celostne ukrepe za spopadanje z razvojnimi izzivi urbanega območja, naj mestna občina z namenom izvajanje mehanizma celostnih teritorialnih naložb (CTN), v nadaljevanju pripravi izvedbeni načrt za izvajanje TUS v obdobju 2014 – 2020 vključno z zagotavljanjem različnih virov financiranja.

¹ Statistični letopis Republike Slovenije 2013, 32. Pregled po mestnih območjih, Metodološka pojasnila.

Operacije (projekti, aktivnosti...), ki jih na podlagi TUS, za izvajanje preko mehanizma CTN izbere mestna občina, naj bodo celovite, tako da z medsebojnim dopolnjevanjem na povezan način prispevajo k doseganju ciljev zastavljenih v strategiji naj prispevajo k ciljen vsaj dveh prednostnih osi iz Operativnega programa.

3. VSEBINA TRAJNOSTNE URBANE STRATEGIJE TUS

3.1 Vsebina TUS:

- Prikaz urbanega območja TUS
- Analizo oz. opredelitev specifičnih *družbenih, gospodarskih, okoljskih*, in s tem povezanih prostorskih izzivov ter problemov posameznega mesta (urbanega območja), ki naj naslavlja relevantne izzive kot so *demografski, podnebni, energetske, dostopnost in trajnostna mobilnost*, idr.
- Opredelitev vizije in strateških ciljev razvoja mesta (urbanega območja), ki povezano obravnavajo **gospodarske, okoljske, podnebne, demografske in socialne izzive in cilje**, ki so ključnega pomena za trajnostni razvoj mest in ki so identificirani v analizah.
- **Aktivnosti za reševanje opredeljenih izzivov in doseganje opredeljenih ciljev.**
- Prikaz prednostnih usmeritev z naborom ukrepov in programov.
- **Vključevanje javnosti.**
- Medsebojna povezanost ukrepov za trajnostni urbani razvoj.
- Opredelitev kazalnikov za izvajanje TUS najmanj skladno s kazalniki iz izbranih prednostnih naložb Operativnega programa.

3.2 Prikaz urbanega območja

Mestna občina naj opredeli meje urbanega območja, ki ga obravnava v TUS, ter območje izvajanja mehanizma CTN. Prikaže se naj naslednje območje:

- **Prikaz urbanega območja** (na karti v merilu 1: 50 000).
- Osnovna enota za prikaz urbanega območja so **naselja po RPE** (register prostorskih enot).
- Če so v urbano območje vključena tudi naselja, ki so z mestom funkcionalno povezana, vsebuje prikaz mestnega območja **jedrno območje mestnega območja in okolico** mestnega območja:
 - **jedrno območje** (mestno naselje po RPE) +
 - **okolica** (naselja, ki so z mestnim naseljem funkcionalno povezana).
- **Prikaz območja za izvajanje z mehanizmom CTN** - to so **mestna naselja in naselja mestnih območij v mestnih občinah** (SURS, 2013).

3.3 TUS naj izkazuje:

- Usklajenost s politiko prostorskega razvoja Slovenije,
- Usklajenost s cilji Strategije prostorskega razvoja Slovenije SPRS,
- Usklajenost z drugimi državnimi razvojnimi dokumenti in programi,
- Povezanost z razvojnimi usmeritvami regije,
- Povezanost z občinskim prostorskim načrtom ali prostorskimi akti (prometni, energetske),
- Skladnost z drugimi razvojnimi dokumenti mestne občine,
- Skladnost z gospodarsko razvojno strategijo mest,
- Skladnost s socialno strategijo v mestu.
- Skladnost s smernicami za pripravo Celostne prometne strategije,

- Skladnost z usmeritvami Operativnega programa za izvajanje naložb na področju energetske učinkovitosti v gospodinjstvih.

3.4 Posebni pogoji

Mestne občine, ki imajo sprejete OPN lahko za trajnostno urbano strategijo uporabijo strateški del OPN-ja, če vključuje analizo specifičnih socialnih, ekonomskih, okoljskih in prostorskih izzivov in opredelitev problemov ter vizijo razvoja.

Analiza razvojnih izzivov in problemov je lahko povzetek tudi drugih analiz v drugih razvojnih dokumentih, ki jih je mestna občina že sprejela in obravnavajo navedena področja. Ob tem naj se aktualizirajo analize ali pa posodobijo v delih, kjer je to potrebno. Enako velja tudi za opredelitev vizije in ciljev razvoja ter predloga za reševanje opredeljenih problemov.

Primernost drugih razvojnih dokumentov mestne občine, kot nadomestilo za TUS ali del TUS, se določi v sodelovanju med mestno občino, ministrstvom pristojnim za urbani razvoj in organom upravljanja.

4. MERILA ZA IZBOR OPERACIJ OP

4.1 Ocena kakovosti TUS je opredeljena v *Merilih za izbor operacij v okviru Operativnega programa za izvajanje evropske kohezijske politike za obdobje 2014-2020* sprejeto 17.04.2015 v XIII. poglavju celostnih teritorialnih naložb za spodbujanje trajnostnega urbanega razvoja in bo upoštevala:

- kot obvezna je vsebina TUS skladno s točkama 3.1 in 3.2 teh smernic ter
 - usklajenost s sprejetimi razvojnimi dokumenti občine,
 - skladnost z razvojnimi potrebami mesta,
 - usklajenost med posameznimi poglavji,
 - prispevek naložb k ciljem vsaj dveh prednostnih osi tega OP,
 - kartografski prikaz območja TUS in območja izvajanja CTN **vključno z lokacijami predvidenih prednostnih naložb,**
 - upoštevanje usmeritev za spodbujanje trajnostnega urbanega razvoja v Sloveniji opredeljenih v OP,
 - skladnost s Strategijo prostorskega razvoja Slovenije in drugimi nacionalnimi razvojnimi dokumenti,
 - povezljivost z razvojnimi usmeritvami regije,
 - vključevanje javnosti in drugih relevantnih deležnikov v pripravo trajnostne urbane strategije.

4.2 Merjenje učinkov izvedljivosti TUS:

- **Površina revitaliziranih površin v mestu, kjer se izvaja TUS,**
- **prispevanje k ustvarjanju novih delovnih mest,**
- **izboljšanje kakovosti okolja in bivanja,**
- **vključevanje javnosti,**

5. UKREPI ZA TRAJNOSTNI URBANI RAZVOJ

Namen spodbujanja trajnostnega urbanega razvoja je s **celovitim pristopom načrtovanja in izvajanja naložb** izkoristiti notranje potenciale mest za izboljšanje kakovosti bivanja in spodbuditev gospodarske rasti. V okviru spodbujanja trajnostno urbanih strategij naj se mesta usmerijo v povečanje privlačnosti mest in mestnih območij, oživljanje mest in mestnih predelov (zlasti stanovanjskih sosesk in slabo izkoriščenih in degradiranih območij v mestih, krepitev gospodarskih, stanovanjskih in

oskrbnih funkcij, ustvarjajo pogoje za trajnostno mobilnost, izboljšanje kvalitete okolja in bivanja v mestih).

V okviru izvajanja kohezijske politike se bo trajnostni urbani razvoj izvajal z uporabo mehanizma CTN, ki bo podprt s sredstvi naslednjih prednostnih osi, ukrepov in specifičnih ciljev:

Prednostna os:

- o Boljše stanje okolja in biotske raznovrstnosti;
 - *Ukrepi* za izboljšanje urbanega okolja, oživitev mest, sanacijo in dekontaminacijo degradiranih zemljišč(vključno z območji na katerih poteka preobrazba) zmanjšanje onesnaženosti zraka in spodbujanje ukrepov za zmanjšanje hrupa,
 - *Specifični cilj*: Učinkovita raba prostora v urbanih območjih
- o Trajnostna raba in proizvodnja energije in pametna omrežja
 - *Ukrep* Spodbujanje energetske učinkovitosti, pametnega upravljanja z energijo in uporabo obnovljivih virov energije v javni infrastrukturi, vključno z javnimi stavbami in stanovanjskem sektorju
 - *Specifični cilj*: Povečanje učinkovite rabe energije v gospodinjstvih
- o Trajnostna raba in proizvodnja energije in pametna omrežja
 - *Ukrep*: Spodbujanje nizkoogljičnih strategij za vse vrste območij, zlasti za urbana območja, vključno s spodbujanjem trajnostne urbane mobilnosti in ustreznimi omilitvenimi prilagoditvenimi ukrepi
 - *Specifični cilj*: Razvoj urbane mobilnosti za izboljšanje kakovosti zraka v mestih (sistem P+R, ureditev varnih dostopov do postaj in postajališč JPP in ureditev parkirišč za kolesa).

Vlaganja naj prispevajo k ustvarjanju pogojev za nova delovna mesta v gospodarstvu, prenovi javnih površin, javnih površin za oddih, rekreacijo in medgeneracijsko povezovanje; zagotavljanju zadostnega števila javnih najemnih stanovanj; spodbujanju trajnostne mobilnosti in zagotavljanju dostopnosti; prenovi energetske neučinkovitega in nefunkcionalnega stanovanjskega fonda (zmanjševanje energetske revščine); večji dostopnosti do kulturnih vsebin; večji zmogljivosti in usposobljenosti lokalnih skupnosti za izvajanje celovitih projektov za urbani razvoj in urbane preнове.

Z uporabo mehanizma se želi doseči povezane učinke vlaganj, ki bodo zagotovili prispevek k doseganju ciljev TUS, in vsaj k dvema specifičnima ciljema zgoraj navedenih naložb in ukrepov. prednostnih naložb za urbano prenovo, trajnostno mobilnost in učinkovito rabo energije.

Mehanizem CTN bo lahko izvajalo vseh 11 mestnih občin (MO): Ljubljana, Maribor, Koper, Kranj, Celje, Novo mesto, Velenje, Nova Gorica, Ptuj, Murska Sobota in Slovenj Gradec, ki bodo morale za dostopanje do sredstev preko mehanizma CTN pripraviti in sprejeti TUS.